

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Διδαγμένο κείμενο
Αριστοτέλης Πολιτικά (Θ 2, 1-4)

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτ' ἅπαντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν ποτερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος· ἕκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν ποτερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττὰ (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινες)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καί γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ τὴν αὐτὴν εὐθὺς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνουσον. Βάνουσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

A. Να μεταφράσετε το απόσπασμα : «*Οὐ γὰρ ταῦτ' ἅπαντες... μὴ βάνουσον.*»

Μονάδες 10

B1. Ποιες πρέπει να ήταν, με βάση το κείμενο της ενότητας αυτής, οι κυριότερες απόψεις που είχαν προβληθεί ως την εποχή του Αριστοτέλη για το στόχο και το περιεχόμενο της παιδείας;

Μονάδες 10

B2. α) Ποιος πρέπει να έχει τη φροντίδα για την παιδεία και για ποιο λόγο;

β) Με ποιο τρόπο πρέπει να ασκείται αυτή η φροντίδα;

Μονάδες 10

B3. «Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι τῶν τοιούτων δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνασον.» : Ποιες είναι οι θέσεις του Αριστοτέλη ως προς τη διδασκαλία των χρησίμων, των ἀναγκαίων και των ἀνελευθερίων;

Μονάδες 10

B4. Ποιο είναι το ιδιαίτερο νόημα που πρέπει να αποδίδεται στον αρχαίο ελληνικό όρο "πόλις" σύμφωνα με τον Αριστοτέλη;

Μονάδες 10

B5. Λαθρεμπόριο, αργία, λάφυρο, αρμονία, ψύχρα, χρέος, συνεκτικός, ανανέωση, δηλαδή, κρίμα : Με ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου συγγενεύουν ετυμολογικά οι προηγούμενες λέξεις της νεοελληνικής;

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Πλάτωνος Νόμων Ε' 729 D-C

Μὴ δὴ τις φιλοχρημονεῖτω παίδων γ' ἔνεκα, ἵνα ὅτι πλουσιωτάτους καταλίπη· οὔτε γὰρ ἐκείνοις οὔτε αὖ τῇ πόλει ἄμεινον. ἢ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ' ἀναγκαίων μὴ ἔνδεης, αὕτη πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· συμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ συναρμόττουσα εἰς ἅπαντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται. παισὶν δὲ αἰδῶ χρηὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. οἴομεθα δὲ ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυνοῦσιν τοῦτο καταλείψειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης

τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι μὴ ποτέ τις αὐτὸν ἴδη τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρῶντα ἢ λέγοντά τι τῶν αἰσχρῶν, ὡς ὅπου ἀναισχυνοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία γὰρ νέων διαφέρουσά ἐστιν ἅμα καὶ αὐτῶν οὐ τὸ νουθετεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νουθετῶν εἶποι τις, φαίνεσθαι ταῦτα αὐτὸν δρῶντα διὰ βίου.

Γ1. Να μεταφράσετε το παραπάνω κείμενο

Μονάδες 20

Γ2. Για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να γράψετε τον ζητούμενο τύπο:

παίδων : τη δοτική πληθυντικού αριθμού

ἐνδεής : την κλητική ενικού του ίδιου γένους

αἰδῶ : τη δοτική ενικού

αὐτῶν : την αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού

αἰσχρῶν: την αιτιατική πληθυντικού αριθμού του συγκριτικού βαθμού στο ίδιο γένος

καταλίπη: το δεύτερο πρόσωπο ενικού αριθμού προστακτικής παρακειμένου στη μέση φωνή

ἴδη : το τρίτο πρόσωπο ενικού αριθμού ευκτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή

ἀπεργάζεται : το τρίτο πρόσωπο ενικού αριθμού οριστικής υπερσυντελικού

διαφέρουσα : το πρώτο πρόσωπο πληθυντικού αριθμού οριστικής αορίστου β' στην ίδια φωνή

δρῶντα : το δεύτερο πρόσωπο ενικού αριθμού της προστακτικής αορίστου β' ενεργητικής φωνής

Μονάδες 10

Γ3. α) συμφωνούσα : να χαρακτηριστεί συντακτικώς η μετοχή και να αναλυθεί σε δευτερεύουσα πρόταση (μονάδα 1)

β) Να βρεθούν οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί του σκοπού στο κείμενο (μονάδες 2)

Μονάδες 3

Γ4.α) Να χαρακτηριστούν συντακτικώς οι τύποι: *ἀναγκαίων, καταλείπειν, λέγοντά, τὸ νοουθετεῖν, ἄπερ* (μονάδες 5)

β) «ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους»: να τραπεί ο πλάγιος λόγος σε ευθύ (μονάδες 2)

Μονάδες 7

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

Επιμέλεια:

ΑΓΓΕΛΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΠΕΤΣΙΟΥ ΣΟΦΙΑ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ